

Trajnostno poročilo Žirovnica 2024

V Žirovnici smo ponosni nosilci srebrnega znaka za destinacije Slovenija Green. Mnogo ukrepov, s katerimi smo začeli prve trajnostne korake (izobraževanje zelene koordinatorke, obveščanje in izobraževalne delavnice za turistične ponudnike, spodbujanje rabe javnega prevoza, promocija lokalnih izdelkov, organizacija predavanj in študijskih tur, ...) je v dveh letih, odkar smo prejeli znak, postalo del rednega delovanja Zavoda za turizem in kulturo Žirovnica.



Foto: Aleš Košir

Vizija in cilji razvoja

Naša dediščina je naš ponos! Zavedamo se naravne in kulturne dediščine Žirovnice in smo ponosni nanjo. Prizadevamo si za to, da jo negujemo, ohranjamo, promoviramo in srčno izrekamo dobrodošlico vsem obiskovalcem, ki si želijo spoznati naše naravne in kulturne lepote. V skladu z vizijo, ki izpostavlja preudarno ohranjanje kulturne in naravne dediščine, in cilji, ki stremijo k trajnostnemu razvoju ključnih destinacijskih prednosti, kulturnih vsebin in naravnih znamenitosti, se usmeritev nadaljnjega razvoja destinacije Žirovnica osredotoča na tri temeljna področja:

- trajnostni – odgovorni turizem,
- kulturni turizem,
- aktivni turizem.

Ukrepi izvedeni v letu 2024, ki sledijo smernicam trajnostnega razvoja Žirovnice

Zavedamo se, da je trajnostni razvoj turizma tisti, ki gre z roko v roki z lokalno skupnostjo, zato smo domačine povabili na **Kašarsko tribuno idej**, na kateri so lahko neposredno delili svoje poglede, pobude in konstruktivne kritike. Kljub zelo slabemu odzivu s strani lokalnih prebivalcev, smo prejeli nekaj pobud za raziskovanje, ohranjanje in predstavitev kulturne dediščine, ki jih bomo poskušali realizirati v naslednji letih.

V sodelovanju z Ministrstvom za kulturo in Zavodom za varstvo Kulturne dediščine OE Kranj smo v začetku poletja za prebivalce Vrbe pripravili **predstavitve projekta obnove Prešernove rojstne hiše** in preureditev gospodarskega poslopja Ribčeve domačije v muzejski kompleks.

Zaposleni v turizmu so skoraj vedno prvi v stiku z obiskovalci in tako močno vplivajo na njihovo dobro počutje v destinaciji. Vplivajo na to kako bodo doživeli in sprejeli bogato kulturno dediščino, čebelarstvo, čudovito naravo, lokalno hrano in lokalne izdelke. Zaposleni in zunanji sodelavci sledijo **Etičnemu kodeksu turističnih vodnikov v destinaciji Žirovnica**, njihovo znanje pa vsako leto nadgrajujemo z različnimi izobraževanji. Tokrat smo si primere dobre prakse ogledali v Škocjanskih jamah in Parku vojaške zgodovine Pivka.

Dodatna znanja na različnih področjih trajnostnega delovanja so zaposleni pridobivali v sklopu izobraževanj in študijske ture v okviru Konzorcija Slovenija Green, katerega članica je Žirovnica. Udeležili so se delavnice v sklopu **Biosfernega območja Julijskih Alp** in različnih mednarodnih konferenc, med drugim konference ICOM DEMHIST 2024.

Prireditve so pomemben dejavnik, saj preko njih destinacija predstavlja, ohranja in promovira bogato kulturno dediščino. Na prireditvah sodelujemo z lokalnimi ponudniki in vse potekajo brez plastike za enkratno uporabo. Preplet zelene energije in kulture predstavljamo z naslednjimi dogodki:

- Festival KašArt – Prešerna noč z Aleksandrom Mežkom & prijatelji pred Prešernovo rojstno hišo,
- Festival KašArt – Pravljični večeri pred Finžgarjevo rojstno hišo,
- Festival KašArt – Koncert v Završnici,
- Tradicionalni pohod po Poti kulturne dediščine,
- ostali manjši dogodki in prireditve.

V sklopu **urejanja infrastrukture** smo pripravili **idejno zasnovo (IDZ) za ureditev in markacijo pohodniške poti** od Železniške postaje Žirovnica do Završnice. Projekt vključuje pregled trase, označevanje poti in pripravo dokumentacije, ki bo omogočila varnejše in privlačnejše pohodniške izkušnje. V rekreacijskem parku Završnica smo uredili piknik prostore ter vzpostavili nov rezervacijski

sistem za najem, ki vključuje tudi sistem oddajanja in določena pravila obnašanja, ki so namenjena zaščiti naravnega okolja. V sodelovanju z lokalnimi društvi **skrbimo za redno vzdrževanje pohodniških in gorskokolesarskih poti**, uredili smo tudi pot od Vodostana do doline Završnice. Namenu je bilo predano novo **parkirišče v Doslovčah**, ki vključuje parkirišče s petimi mesti za avtomobile in enim mestom za avtobus. Urejene so tudi površine za pešce, kolesarje in druge uporabnike, z nameščenimi klopami, stojali za kolesa, pitnikom, koši za ločeno zbiranje odpadkov in dehidracijskim straniščem. V veljavi ostaja **omejitev prometa v dolini Završnice** v smeri prosti Valvasorjevemu domu in Domu pri izviri Završnice. Vsa na novo nameščena urbana oprema je skladna s **Katalogom ulične opreme Žirovnica**.

Turistične ponudnike v Žirovnici smo povabili na letno srečanje, kjer smo predstavili novosti za obiskovalce Žirovnice ter skupaj z Občino Žirovnica in Upravno enoto Jesenice pripravili pojasnila o predlogu Zakona o gostinstvu (ZGos-1). **Lokalne ponudnike in lokalne izdelke promoviramo** in prodajamo njihove izdelke v spletni trgovini Žirovnica. Z lokalnimi ponudniki gostinskih storitev smo sodelovali in jih promovirali na različnih dogodkih, ki jih organiziramo

Skupaj s Slovenskimi železnicami vsako leto vabimo obiskovalce, da na večje prireditve v Žirovnici, kot sta Tradicionalni pohod po Poti kulturne dediščine Žirovnica ob 8. februarju in poletni festival KašArt, **pridejo z vlakom**.

Zavod je **upravljavec treh spomenikov državnega pomena** – Prešernove in Finžgarjeve rojstne hiše ter vaške lipe v Vrbi ter **dveh spomenikov lokalnega pomena** – Čopove rojstne hiše, in Janševega čebelnjaka, prav tako je tudi upravljavec tematske pešpoti Pot kulturne dediščine Žirovnica.

V sklopu upravljanja skrbi za **promocijo spomenikov, vzdrževanje poti in spomenikov, usmerjanje obiskovalcev in ozaveščanje** zainteresirane javnosti o **pomenu kulturne dediščine**. V sklopu upravljanja skrbimo tudi za investicijsko vzdrževanje spomenikov, ki je v letu 2024 obsegalo:

- Priprava projekta PZI za ureditev skednja pri Finžgarjevi rojstni hiši namenjenega sanaciji skednja ter preureditvi v prostor za izvedbo delavnic in dogodkov v zimskih in deževnih mesecih.
- V letu 2024 je bil ZTK Žirovnica, kot upravljavec, član delovne skupine, ki jo je ustanovilo Ministrstvo za kulturo za pripravo novih vsebin v objektih pri Prešernovi rojstni hiši in obnovo Prešernove rojstne hiše ter pripravo vsebin za novo muzejsko razstavo o Prešernu.
- Obnova Prešernove rojstne hiše in kompleksa se je začela 1. 8. 2025 in jo vodi Ministrstvo za kulturo.

Našo predanost ohranjanju in predstavljanju bogate kulturne dediščine potrjuje **prejem nagrade Zlati znak gostoljubnosti 2024** za Pot kulturne dediščine Žirovnica, ki jo podeljuje Turistična zveza Slovenije.

V okviru projekta LAS Živa dediščina smo **nadgradili razstavo o Matiji Čopu** in tako bomo lahko del izjemne literarne dediščine obiskovalcem predstavili skozi interaktivno predstavitev Zdravljice v devetih jezikih.

Konec leta 2024 je bil noveliran **Lokalni energetska koncept Občine Žirovnica**, ki med drugim vključuje ukrepe za nižanje emisij toplogrednih plinov, učinkovito rabo energije ter način oskrbe z energijo iz obnovljivih virov za obdobje 2024–2031.

Obveščanje javnosti o trajnostnem turizmu:

- Kašarska tribuna idej za razvoj turizma (1zavse.si, 11. 3. 2024)
- Kašarska tribuna idej za razvoj turizma (Gorenjski glas, 8. 3. 2024)
- Kašarska tribuna idej za razvoj turizma (Gorenjski glas, 11. 3. 2024)
- Kašarska tribuna idej za razvoj turizma (Novice.najdi.si, 11. 3. 2024)
- Vstopna točka v Doslovčah (Novice Občine Žirovnica, julij 2024)
- Srečanje turističnih ponudnikov (Novice Občine Žirovnica, julij 2024)
- Projekt LAS Žive legende (Novice Občine Žirovnica, julij 2024)
- Juliana Trail v vaseh pod Stolom (Novice Občine Žirovnica, julij 2024)
- Komu pripada naša dediščina (Novice Občine Žirovnica, november 2024)
- Zlati znak gostoljubnosti Poti kulturne dediščine Žirovnica (Novice Občine Žirovnica, december 2024)